

Razvoj slovenskih zemalja od 12. do 15. stoljeća

Kolar, Tin

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:313080>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-01**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet u Osijek

Odsjek za povijest

Sveučilišni prijediplomski dvopredmetni studij Povijest i Sociologija

Tin Kolar

Razvoj slovenskih zemalja od 12. do 15. stoljeća

Završni rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Denis Njari

Osijek, 2024.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet u Osijek

Odsjek za povijest

Sveučilišni prijediplomski dvopredmetni studij Povijest i Sociologija

Tin Kolar

Razvoj slovenskih zemalja od 12. do 15. stoljeća

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: povijest

Znanstvena grana: hrvatska i svjetska srednjovjekovna povijest

Mentor: izv. prof. dr. sc. Denis Njari

Osijek, 2024.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napisao/napisala te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s navođenjem izvora odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan/suglasna da Filozofski fakultet u Osijeku trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta u Osijeku, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 23. 8. 2024.

Tim Kolon, 0122235502

Ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

U ovome će radu biti predstavljena situacija u slovenskim zemljama u razdoblju od 12. do 15. stoljeća. Tijekom 12. i 13. stoljeća slovenski su krajevi bili pod utjecajem različitih velikaških obitelji koje su u njima ostvarivale svoje političke interese. Habsburška vlast koja je došla tijekom 14. stoljeća pridonijela je objedinjenju slovenskih teritorija. Naredno stoljeće karakterizira razvoj i početak prodora Osmanlija u slovenske krajeve. Slovenski su prostori također bili izloženi germanizaciji i kolonizaciji od strane njemačkog stanovništva koje se ondje doseljavalo i od strane vladara dobivalo posjede za obradu. Uloga koju je Crkva vršila u razdoblju od početka 12. do kraja 15. stoljeća rezultirala je osnivanjem raznih crkvenih redova (benediktinci, franjevci, cisterciti i dominikanke) koji su djelovali u tadašnjim slovenskim krajevima. Crkvena arhitektura u slovenskim je krajevima bila izložena utjecaju dvaju značajnih likovnih razdoblja – romanika i gotika. Gradovi u razdoblju od 12. do 15. stoljeća počinju se značajnije razvijati, a posebno treba istaknuti Ljubljanu i gradove poput Beljaka i Celja.

Ključne riječi: velikaške obitelji, Habsburg, Osmanlije, Crkva, gradovi, likovna razdoblja

Sadržaj:

1. Uvod	1
2. Razvoj slovenskih zemalja u razdoblju od 12. do 15. stoljeća	2
2.1. Koruška	2
2.2. Kranjska.....	5
2.3. Štajerska	7
2.4. Gorica	8
2.5.Slovenski dio Istre	9
2.6. Celje	11
3. Proces kolonizacije i germanizacije na području slovenskih zemalja	12
4. Uloga i značaj Crkve u slovenskim zemljama i početak kulturnog razvoja.....	14
5. Gradovi u razdoblju od 12. do 15. stoljeća na prostoru slovenskih zemalja	16
6. Zaključak	18
7. Izvori i literatura.....	19
7.1. Mrežni izvori.....	19
7.2. Literatura.....	20

1. Uvod

Cilj je ovoga rada prikazati razvoj slovenskih zemalja u razdoblju od 12. do 15. stoljeća te pojasniti procese koji su se odvijali u spomenutom razdoblju. U radu se provlači tematika razvoja i procesa koji su se odvijali u slovenskim zemljama: Kranjska, Štajerska, Koruška, Gorica i slovenski dio Istre, stoga se može postaviti pitanje: na koji su način različite vladavine raznih obitelji i procesi poput germanizacije, utjecaja Crkve i razvoja gradova utjecali na situaciju u razdoblju od 12. do 15. stoljeća na prostoru slovenskih zemalja?

Razdoblje od četiri spomenuta stoljeća u slovenskim je zemljama obilježeno pojavom dinastičkih previranja koja su uzrokovala smjene vladara na spomenutom prostoru te procesima germanizacije i jačanjem uloge Crkve i plemstva. Kako bi se mogao razumjeti kontekst razvoja, u prvome poglavlju rada bit će opisan proces razvoja koji je pojedinačno utjecao na svako područje (Kranjska, Štajerska, Koruška, Gorica i slovenski dio Istre) i grad Celje. U drugome poglavlju govori se o značenju procesa germanizacije koji je bio izražen na prostoru srednjovjekovne Slovenije. Drugim riječima, govorit će se o načinu provođenja politike uporabe njemačkog jezika na tadašnjem slovenskom prostoru. U trećem će se poglavlju govoriti o ulozi Crkve na slovenskom prostoru u razdoblju od 12. do 15. stoljeća i o kulturnome razvoju koji se dogodio na tome prostoru u istom tom razdoblju povijesti. Posljednje poglavlje ovoga rada bavi se gradovima na prostoru tadašnje Slovenije i procesom razvoja trgovine i obrta koji su bili značajni u razdoblju na koje se referira u ovome radu.

Kada se govori o literaturi koja je upotrijebljena prilikom izrade ovoga završnog rada, potrebno je naglasiti nekoliko stvari. Određena dinastička previranja u slovenskim su zemljama ostavila značajan utjecaj budući da su ona uzrokovala promjenu vladara na slovenskom tlu. Ovdje se ponajprije misli na smjenu vlasti između Epestenovaca, Spahenovaca i Bambergovaca. Druga bitna stvar jest uloga procesa germanizacije na slovenskom tlu. Iz toga razloga u ovome je radu konzultirano šest bibliografskih jedinica kako bi se naglasilo kakve su stavove zastupali različiti autori. Imajući u vidu stav koji pojedini povjesničar zastupa, treba imati na umu i dozu subjektivnosti koja je primjetna kod svakog od konzultiranih autora. U radu su korištena djela Boge Grafenauera kao jednog od najutjecajnijih slovenskih povjesničara za razdoblje srednjeg vijeka. Za potrebe rada konzultirani su i drugi autori poput Milka Kosa, Janka Kosa, Petera Štiha i Vaska Simonitija, kako bi se postigla što je moguće veća objektivnost

rada. Za kraj treba spomenuti Dušana Petrovića i Jaroslava Šidaka koji su u suradnji s Bogom Grafenauerom sudjelovali u izradi knjige *Historija naroda Jugoslavije I*.

2. Razvoj slovenskih zemalja u razdoblju od 12. do 15. stoljeća

Razdoblje razvijenog srednjega vijeka u slovenskim je zemljama obilježeno previranjima oko vlasti nad tim prostorom, odnosno različitim utjecajima koji su pristizali na spomenute prostore¹. Slovenske su zemlje bile pod vlašću obitelji poput: Bambergovaca (Štajerska), Eppestenovaca (Koruška), Spanhenovaca (Kranjska) i goričkih grofova (Gorica).² Različite obitelji koje su vladale slovenskim krajevima sa sobom su donosile i svoju kulturu. Koruška je bila pod vlašću obitelji Eppestenovaca koji su pridonijeli razvoju biskupije u Bambergu u 11. stoljeću, a Kranjska je u razdoblju od 12. do 15. stoljeća bila pod vlašću Višnjegorskih, Bambergovaca i akvilejske crkve.³ Jedan dio utjecaja dolazio je od strane cara Svetog Rimskog Carstva Njemačke Narodnosti koje je nastojalo ostvariti politički utjecaj na prostoru nekadašnje ranosrednjovjekovne Velike Karantanije koja je obuhvaćala Kranjsku, Štajersku i Korušku. Drugi dio političkog utjecaja bio je dopirao iz pravca Apeninskog poluotoka gdje je akvilejska patrijaršija imala značajnu ulogu na prostoru slovenskog djela Istre i Gorice.⁴ Oba spomenuta pravca političkog utjecaja rezultirala su time da se slovenski krajevi različito razvijaju s obzirom na utjecaj pod kojim su bili. U ovome će se dijelu rada opisati razvoj svake pojedine zemlje na slovenskom tlu te će se detaljno opisati procesi koji su se odvijali na svakom području.

2.1. Koruška

Razvoj Koruške kao zemlje bio je bitno drugačiji u odnosu na Štajersku.⁵ Štajerska je bila pod vlašću Bambergovaca i Traunganovaca, a Koruška je bila pod Eppestnovecima koji su ondje imali sjedište svoje vlasti.⁶ Koruška se razvila iz prostora nekadašnje Velike Karantanije koja je postojala od razdoblja ranog srednjeg vijeka do kraja 10. stoljeća.⁷ Za razliku od ostalih zemalja kojima su upravljali njemački vladari, na prostoru Koruške je bio razvijen slovenski

¹ Bogo Grafenauer, Dušan Perović i Jaroslav Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, Zagreb, Školska knjiga, 1953., 813.

² Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 814.

³ *Isto*, 814.

⁴ Peter Štih, i Vasko Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, Zagreb, Matica hrvatska, 2004., 93.

⁵ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 93.

⁶ *Isto*, 108.

⁷ Bogo Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II. zvezek- Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, Ljubljana, Kmečka knjiga, 1955., 179.

kulturni život koji je bio podupiran činjenicom da su na tome prostoru u razdoblju razvijenog srednjeg vijeka većinu činili Slovenci, za razliku od drugih teritorija u tome razdoblju.⁸ Na povijest Koruške značajan je utjecaj imalo osnivanje franačke biskupije Bamberg koja je osnovana 1007. godine.⁹ Osnivač te biskupije bio je kralj Henrik koji je raspolagao navedenom zemljom, a posebno se isticao Beljak (Villach) koji je poslije postao glavno prometno čvorište Koruške.¹⁰ U 12. stoljeću na prostoru Koruške dolazi do osnivanja samostana benediktinaca i cistercita. Najpoznatiji samostan u tome vremenu u Koruškoj bio je onaj u Kostanjevici na Krki, a pripadao je redu kartuzijanaca. Iz raspoloživih dokumenata može se zaključiti da je samostan bio na visokom stupnju razvoja (bogoslužje i znanost).¹¹ Pred kraj 11. stoljeća i početkom 12. stoljeća teritorijem Koruške vladala je dinastija Eppensteinivaca. Prvi značajniji vladar te dinastije bio je Liutold Epepestenski (1077. – 1090.). On je vladao Koruškom od 1077. godine te s njime počinje veći interes Eppenstenovaca za prostor Koruške.¹² Pojavom Eppenstenovaca kao vojvoda Koruška prvi put dobiva vladare na duže razdoblje te titula vladara postaje nasljedna.¹³ Godine 1122. dolazi do smrti vojvode Henrika (1090. – 1122.) i izumiranja vladarske obitelji Eppenstovaca.¹⁴ Postojale su veze između Eppenstovaca i Spanhenovaca. Posljednji vojvoda Henrik iz loze Eppenstenovaca bio je kum na krštenju budućeg spahenskog vojvode Henrika.¹⁵ Spahenovci su nakon izumiranja loze Epepestenovaca došli u posjed Dravograda, Vurmata, Sloven Gradeca, Laškog i njegove okolice te lijeve obale Krke do Kostanjevice. Međutim, dio posjeda Epepestenovaca dospio je u posjed Trangaunovaca koji su njime gospodarili.¹⁶ Spanhenovci su koncentrirali svoju moć na prostor između mjesta Št. Vid-Celovec-Velikovec. U prvom spomenutom mjestu osnovali su mjesto za trgovinu te se u njemu početkom 13. stoljeća razvio glavni grad Koruške – Št. Vid.¹⁷

Značajniji vladar prve polovice 13. stoljeća u Koruškoj bio je Bernhard (1202. – 1256.). U vrijeme njegove vladavine Celovec se razvija u drugo veliko mjesto trgovine (iza Št. Vida) te se ono spominje u povelji iz 1252. godine.¹⁸ Za vrijeme vladavine vojvode Berharda počinje

⁸ Milko Kos, *Istorija Slovenaca- Od doseljenja do 15.veka*, Beograd, Prosveta, 1960., 176.

⁹ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 108.

¹⁰ *Isto*, 108.

¹¹ Janko Kos, *Duhovna povijest Slovenaca*, Zagreb, Matica hrvatska, 2004., 37.

¹² Štih, i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 110.

¹³ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 815.

¹⁴ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek- Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnegar reda do začetka kmečkih uporov*, 179.

¹⁵ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 110.

¹⁶ Kos, *Istorija slovenaca: Od doseljenja do 15 veka*, 190.

¹⁷ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek, Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 182.

¹⁸ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 111.

proces učvršćenja kneževske vlasti u Koruškoj.¹⁹ Četiri godine ranije sin Bernharda Ulrik (1256. – 1269.) dobio je višnjegorsko-andečko nasljedstvo (supruga Fridrika I. bila je Agneza Višnjegorski) te je postao gospodar Kranjske. Njegovom smrću 1269. godine dolazi do izumiranja Spanhenovaca te oni gube vlast nad Koruškom.²⁰ Nakon izumiranja još jedne obitelji koja je imala posjede u Koruškoj, a riječ je o Babengorcima, dolazi do borbe za vlast. Za njihove su posjede bili zainteresirani njemački kralj, papa, Češka, Ugarska i Bavarska.²¹ Pobjedu je odnio češki kralj Otokar II. Přemysl (1269. – 1278.). Četiri godine nakon dolaska na vlast (1273.) habsburški kralj Rudolf traži od Otokara da se makne s prijestolja, međutim Otokar traži vlast nad Austrijom, Kranjskom, Koruškom i Štajerskom.²² Nakon smrti Otokara II. Přemysla 1278. godine na vlast u Koruškoj dolaze goričko-tirolski grofovi. Najpoznatiji među njima bio je Majnhard (1286. – 1295.) koji se 1286. krunio za vojvodu Koruške.²³ Spomenuti vladar gospodario je Kranjskom, Koruškom i Slovenskom markom.²⁴ Godine 1335. goričko-tirolske grofove naslijedili su Habsburgovci te je od tada Koruška pod njihovom vlašću. Tijekom 14. stoljeća Habsburgovci su učvrstili svoju vlast nad slovenskim zemljama pa tako i nad Koruškom.²⁵

Glavni politički neprijatelj Habsburgovaca u 14. i 15. stoljeću na prostoru tadašnje Slovenije postali su grofovi Celjski. Celjski su imali sjedište u Žovneku u Savinjskoj dolini te su se nadmetali s Habsburgovcima za vlast nad Koruškom.²⁶ Godine 1338. plemstvo u Koruškoj dobilo je svoje povlastice koje su im omogućile lakši život.²⁷ Godine 1443. plemstvo u Koruškoj dobilo je Zlatnu bulu koja im je omogućavala razne povlastice u svakodnevnom životu.²⁸ Godine 1414. Ernest Željezni (1414. – 1424.), posljednji koruški vladar, bio se ustoličio prema starom običaju koji se sastojao od kneževskog kamena i vojvodskoga prijestolja.²⁹ Obred ustoličenja vojvode pobudio je i interes stranih faktora. Jean Bodin i Thomas Jefferson bili su zainteresirani za taj proces.³⁰ Prvi prodor Osmanlija na koruški teritorij

¹⁹ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II. zvezek. Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 183.

²⁰ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 112.

²¹ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I.*, 816.

²² Kos, *Istorija Slovenaca-Od doseljenja do 15.veka*, 199.

²³ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 113.

²⁴ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II. zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 197.

²⁵ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I.*, 818.

²⁶ *Isto*, 818.

²⁷ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II. zvezek, -Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 200.

²⁸ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 330.

²⁹ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 114.

³⁰ *Isto*, 115.

zbio se 1469. godine kada su zapalili i opljačkali Metliku te su prodrli do Ljubljane i Krasa.³¹ Godine 1478. dolazi do prodora Osmanlija na slovenskom prostoru pa tako i u Koruškoj. Oni za sobom ostavljaju pustoš, što rezultira pojavom pobuna od strane seljaka.³² Habsburgovci su tijekom 15. stoljeća stekli posjede Celjskih i Ortenburških te posjede salzburške i bamberske crkve te 1500. posjede Goričkih grofova. Time je Koruška postala zemlja sa zemaljskim staležima i u tijesnim vezama s Kranjskom i Štajerskom.³³

2.2. Kranjska

Kranjska se kao zemlja razvijala na sličan način kao i Koruška. Ona se prvi puta spominje 973. godine kao franačka markgrofovija.³⁴ Razvoj Kranjske u razdoblju od početka 12. stoljeća bio je obilježen velikim dinastičkim previranjima i teritorijalnom rascjepkanosti u tome području.³⁵ Na čelu vojvodstva Kranjske do 12. stoljeću bila je vladarska obitelj Ebersbegovaca. Prvi vladar koji je vladao tim prostorom u 12. stoljeću bio je Ulrik II. (1070. – 1104). On je akvilejskoj crkvi bio dao pojedine posjede u Istri.³⁶ Vladavina Ulrika II. obilježena je povećanjem moći vladara te njegova utjecaja.³⁷ U Kranjskoj se tijekom 12. stoljeća pojavila borba između Spahenovaca, Bambergovaca, Višnjegorskih te akvilejskog patrijarha.³⁸ Kranjska je u 12. stoljeću također bila podijeljena na pet crkvenih posjednika: Akvileja, Salzburg, Freising, Brixen i Krka.³⁹ Dinastija Spanhenovaca učvrstila je svoju vlast nad Kranjskom te je pod njihovom vlašću bila i Ljubljana koja se prvi put spominje 1144. godine.⁴⁰ Površina koju je obuhvaćala Kranjska na početku 12. stoljeća udvostručila se. Ona se prostirala od Hrušica i Javornica na zapadu do utoka Savinje i Dravinje na istoku.⁴¹ Početkom 12. stoljeća akvilejski patrijarh imao je određene posjede u Kranjskoj, a oni su se protezali od Savinjske doline na istoku do prostora Cerne u tadašnjoj Notranjskoj na zapadu.⁴² Pred kraj 12. stoljeća

³¹ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 343.

³² Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I.*, 821.

³³ Koruška. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 28.6.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/koruska>>.

³⁴ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 116.

³⁵ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 814.

³⁶ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 184.

³⁷ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 190.

³⁸ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 815.

³⁹ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 121.

⁴⁰ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 815.

⁴¹ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 117.

⁴² *Isto*, 119.

Višnjegorski su pokrenuli ofenzivu s ciljem povećanja teritorija Kranjske. Nakon ofenzive granica je pomaknuta na Kupu umjesto na Krku te je u tom naletu zaposjednut i Žumberak.⁴³ Početkom 13. stoljeća Kranjskom je počeo vladati Henrik IV. Andechs (1204. – 1208.). Godine 1208. dolazi do smjene Henrika koji je bio opozvan od strane državnih knezova.⁴⁴ Henrik se nije mirio s opozivom te je 1218. godine pomogao svome bratu Bertoldu da postane patrijarh akvilejske crkve.⁴⁵ Henrik umire 1228. godine te se tada razvija borba za vlast nad Koruškom. Kralj Leopold 1229. godine uspijeva oženiti svoga sina Fridrika (1232. – 1246.) za kćer meranskog vojvode Otona koji je bio najstariji član loze Andechs. Tim su brakom Bambergovci došli u posjed Kranjske te se od 1232. godine Fridrik smatra vladarom Austrije, Štajerske i Kranjske.⁴⁶ Fridrik je tom prilikom došao u posjed Kamnika, Kranja, Otočeca, Mehova i Metlike. Smrt Fridrika 1246. godine uzrokovala je novu borbu za vlast u Kranjskoj. Vlast je bila povjerena Manhardu III. koji je vladao do 1250. godine.⁴⁷ Godine 1270. u posjed Kranjske došao je Otokar II. Přemysl (1269. – 1278.) koji je tim prostorom vladao do svoje smrti 1278. godine.⁴⁸ Rudolf Habsburški 1282. godine posjede u Austriji, Štajerskoj i Kranjskoj dao je svojim sinovima Albrehtu i Rudolfu.⁴⁹ Sin Majnharda III. Henrik (1229. – 1311.) morao je 1311. godine Fridriku Lijepom ustupiti sva područja s obje strane Save, budući da je 1306. godine izumrla loza Premyslovaca kojoj je on pripadao.⁵⁰ Habsburgovci su 1335. stekli vlast u Kranjskoj te su tim prostorom vladali i u narednim stoljećima.⁵¹

Spomenuta je obitelj 1374. godine stekla posjede od Alberta III. (1349. – 1374.), goričkog grofa, te je proširila posjede do Kupe. Prostor Metlike nisu priključili Kranjskoj iako se to očekivalo.⁵² Kralj Vaclav Lijeni (1382. – 1419.) godine 1395. Ortenburgovcima je dodijelio pojedine posjede u Kranjskoj.⁵³ Prva polovica 15. stoljeća obilježena je novim previranjima u Kranjskoj. Nakon što su Ortenburgovci izumrli (1420.) pojavila se opasnost za habsburšku vlast da njihove posjede ne zauzmu grofovi Celjski koji su imali pojedine posjede

⁴³ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 185.

⁴⁴ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 198.

⁴⁵ Andechs-Meranski. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 29.6.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/andechs-meranski>>.

⁴⁶ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 186.

⁴⁷ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 126.

⁴⁸ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 816.

⁴⁹ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 128.

⁵⁰ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 199.

⁵¹ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 197.

⁵² Štih, i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 130.

⁵³ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 202.

u Kranjskoj u tome razdoblju.⁵⁴ Fridrik V. (1415. – 1493.) darovao je 1460. godine Kranjskoj Zlatnu bulu kojom je plemstvo dobilo povlastice, a iduće je godine Ljubljana dobila status biskupijskog središta. U drugoj polovici 15.stoljeća dolazi do upada Osmanlija na prostor Kranjske (kao i u Koruškoj) te oni uzrokuju siromašenje stanovništva i pojavu nemira među lokalnim stanovništvom.⁵⁵ Kraj 15. i početak 16. stoljeća obilježeni su učvršćenjem vlasti Habsburgovaca u Kranjskoj i ostalim područjima (Štajerska, Koruška, slovenski dio Istre i Gorica).⁵⁶

2.3. Štajerska

Prostor Štajerske u razdoblju ranog srednjeg vijeka prostirao se na područje Savinjske, Podravske i Karantanske krajine, a u najvećoj je mjeri ona povezana sa zadnjom navedenom.⁵⁷ Prva polovica 12. stoljeća u Štajerskoj je bila obilježena smrću loze Epestenovaca (1122.). Njihovu je vlast u Štajerskoj naslijedio Leopold Silni (1122. – 1129.) koji je vladao teritorijem od gornje Mure do Judenburga i Voitsberga.⁵⁸ Nakon što je 1147. umro Bernhard Mariborski (1080. – 1147.), koji je bio osnivač samostana u mjestu Vetrinj, dolazi do borbi za vlast. Njegove su posjede Laško, Radgona i Maribor preuzeli Traunganovci te su tako učvrstili svoju vlast u Štajerskoj.⁵⁹ Za vrijeme vladavine Otokara IV. (1164. – 1192.) Štajerska je dobila titulu vojvodstva, a 1192. prešla je iz ruku Traunganovaca u ruke Babenbergovaca.⁶⁰ Vlast Babenbergovaca trajala je do 1246. godine kada je ta vladarska obitelj izumrla.⁶¹ Trideset godina poslije vlast nad Štajerskom preuzeli su Habsburgovci te je ona bila jedna od razvijenijih zemalja pod njihovom vlašću.⁶² Kralj Rudolf Habsburški godine 1282. godine prisvojio je feudalni posjed u Štajerskoj.⁶³ Plemstvo je u vojvodstvu Štajerske godine 1338. dobilo privilegije od strane vladara Ludovika IV. Bavarškog (1282. – 1347.).⁶⁴ Druga je polovica 14. stoljeća bila obilježena polaganim razvojem Štajerske te njenim boljim povezivanjem s ostalim

⁵⁴ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 199.

⁵⁵ *Isto*, 214.

⁵⁶ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 821.

⁵⁷ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 103.

⁵⁸ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 183.

⁵⁹ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 179.

⁶⁰ Štajerska. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 29.6.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/stajerska>>

⁶¹ Grafenauer, Perović, i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 815.

⁶² Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 106.

⁶³ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 817.

⁶⁴ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 199.

krajevima.⁶⁵ Početkom 15. stoljeća Štajerskom kao i drugim slovenskim zemljama vladao je Sigismund (1410. – 1437.), tijekom čije vladavine dolazi do previranja među plemstvom. Habsburšku suvlast na prostoru Štajerske isto kao i na prostoru Kranjske i Koroške počeli ugrožavati grofovi Celjski. Jedan od najznačajnijih vladara Celjskih u tome trenutku bio je Ulrik II. (1406. – 1456.). On je 1456. ubijen od strane svojih protivnika te su nakon njegove smrti Habsburgovci došli u posjed celjskih grofova.⁶⁶ Kao i u ranije navedenim poglavljima, i Štajerska je bila izložena razornim upadima Osmanlija te je stanovništvo bilo osiromašeno tim upadima.⁶⁷

2.4. Gorica

Prostor Gorice nastao je iz posjeda grofova goričkih koji su nastanjivali Kras i teritorij Posočja.⁶⁸ Treba napomenuti da je sama Gorica od 11. stoljeća bila dio Furlanske grofovije odnosno Italskog kraljevstva.⁶⁹ Od 1077. godine prostorom Gorice suvereno je vladao akvilejski patrijarh koji je vladao i prostorom Istre i Furlanije.⁷⁰ Gorički su grofovi tijekom 12. stoljeća vodili borbu s akvilejskim patrijarhom za vlast nad navedenim prostorom.⁷¹ Odvjetništvo je postalo važan element za kreiranje vlasti od strane goričkih knezova.⁷² Prvi gorički knez bio je Majnhard I. (1194. – 1258.) koji je obnašao dužnost odvjetnika akvilejskog patrijarha.⁷³ Jedan od problema koji je bio vidljiv u drugoj polovici 12. stoljeća u Gorici bio je slabiji razvoj, za razliku od Koroške i Štajerske.⁷⁴ Početkom 13. stoljeća Gorica se i dalje nalazila pod većinskom upravom akvilejskog patrijarha.⁷⁵ Sredinom stoljeća na vlasti u grofoviji bio je Majnhard IV. (1258. – 1271.) te je bio rođak tirolskog vojvode Alberta III. (1349. – 1374.)⁷⁶ Rimsko-njemački car Karlo IV. Luksemburški (1316. – 1378.) svojim je

⁶⁵ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 209.

⁶⁶ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 820.

⁶⁷ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 215.

⁶⁸ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 133.

⁶⁹ *Isto*, 133.

⁷⁰ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 183.

⁷¹ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 814.

⁷² Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 133.

⁷³ Gorički. *Istarska enciklopedija (2005), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024. Pristupljeno 29.6.2024. <<https://istra.lzmk.hr/clanak/goricki>>.

⁷⁴ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 184.

⁷⁵ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 215.

⁷⁶ Gorički. *Istarska enciklopedija (2005), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024. Pristupljeno 29.6.2024. <<https://istra.lzmk.hr/clanak/goricki>>.

mnogobrojnim titulama dodijelio i titulu grofa Gorice.⁷⁷ Nakon smrti Henrika II. (1323.) dolazi do pada moći Goričkih koji izgubili utjecaj na prostoru sjevernog Jadrana i prostora ispod Alpa.⁷⁸ Vlast habsburške dinastije nad Goricom započela je 1335. godine kada je umro posljednji goričko-tirolski grof Henrik. Iste su godine Habsburgovci uspostavili vlast nad Slovenskom markom, Koruшком i Kranjskom.⁷⁹ Druga je polovica 14. stoljeća bila obilježena jačanjem moći Habsburgovaca u Gorici, ali i drugim prostorima (slovenski dio Istre).⁸⁰ Gorica je nakon uspostavljanja vlasti od strane Habsburga bila podijeljena na četiri kapetanije: Linz, Metlika, Gorica i Pazin.⁸¹ Početkom 15. stoljeća pojavljuje se problem sukoba feudalaca na slovenskom tlu, a tako i u Gorici.⁸² U drugoj polovici 15. stoljeća (1466.) Habsburgovci su stekli prostor na Trziću i Kvarnerskom prostoru te je dio toga teritorija bio pripojen Gorici pod njihovom vlašću.⁸³ Kraj 15. stoljeća bio je obilježen stabilnom vlašću Habsburgovaca te postupnim razvojem bivšeg goričko-tirolskog vojvodstva.⁸⁴ Godine 1500. spomenuta je vladarska obitelj zauzela Kras i Posočje te je time do kraja učvršćena njihova vlast nad slovenskim teritorijem.⁸⁵

2.5.Slovenski dio Istre

U drugoj polovici 11. stoljeća (1077.) na prostoru Istre i Furlanije svjetovnu su vlast držali patrijarsi Akvilejske crkve. Akvilejskoj je crkvi vlast darovao rimsko-njemački car Henrik IV. (1050. – 1106.) koji je time želio smanjiti vlast Republike svetog Marka.⁸⁶ Za vlast nad Istrom borili su se istarski markgrofovi, gorički grofovi, istarski autonomni gradovi te Mletačka Republika.⁸⁷ Slovenski je dio Istre bio izložen utjecaju akvilejske crkve koja je imala svoje posjede ondje (Kopar i Piran).⁸⁸ Na početku 12. stoljeća istarski markgrof nije vladao

⁷⁷ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 134.

⁷⁸ Gorički. *Istarska enciklopedija (2005), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024. Pristupljeno 29.6.2024. <<https://istra.lzmk.hr/clanak/goricki>>.

⁷⁹ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 817.

⁸⁰ *Isto*, 818.

⁸¹ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 203.

⁸² Bogo Grafenauer, *Boj za staro pravdo v 15.in 16.stoletju na slovenskem*, Ljubljana, Državna založba Slovenje, 1974.,10.

⁸³ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 214.

⁸⁴ *Isto*, 216.

⁸⁵ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 821.

⁸⁶ Istra. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 30.6.2024. <<https://enciklopedija.hr/clanak/28002>>.

⁸⁷ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 815.

⁸⁸ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 143.

Pazinskom grofovijom. Navedenu grofoviju činila je također Porečka biskupija koja je bila u posjedu grofova s prostora Gorice.⁸⁹ Slovenski dio Istre zbog svojeg je položaja između Venecije i habsburških posjeda u 12. stoljeću bio na manjem stupnju razvoja u odnosu na druge slovenske zemlje (Koruška, Štajerska i Gorica).⁹⁰ Granice slovenskog dijela Istre protezale su se od zaljeva Trsta do prostora Krasa. Slovenski je dio Istre zajedno s Krasom i Posočjem po pitanju razvoja bio usmjeren više prema sjeveru odnosno zemljama Svetog Rimskog Carstva.⁹¹ Treba istaknuti da na prostoru slovenskog dijela Istre važno mjesto zauzima Trst. Trst je još od razdoblja starog vijeka imao biskupiju, a od 948. godine biskupi su dobili svjetovnu vlast od strane vladara.⁹² Sličan položaj tijekom 12. stoljeća imala je Pula.⁹³ U razdoblju razvijenog srednjeg vijeka gradovi koji su se nalazili na istarskom poluotoku, kako u slovenskom, tako i u hrvatskom dijelu (Kopar, Pula, Poreč, Rovinj i Umag) borili su za bolji položaj u odnosu na njemačke vladare i njihove istarske podložnike te Mletačku Republiku koja je posezala za tim teritorijem.⁹⁴

U 13. stoljeću akvilejski patrijarh Bertold (1218. – 1251., brat Henrika IV. Andečsa koji je bio obnašao dužnost istarskog markgrofa) pokušao je osvojiti zemaljsku vlast nad Istrom, ali u tome nije uspio.⁹⁵ Navedeno je stoljeće bilo obilježeno htijenjem grofova Gorice da steknu vlast na tome području.⁹⁶ U 13. stoljeću naslov istarskog grofa nije nosio samo akvilejski patrijarh nego i njegov namjesnik u Istri.⁹⁷ Godine 1267. Majnhardov brat Albert (1248. – 1271.) uz pomoć stanovnika Kopra i Pirana pokušao je oteti akvilejskog patrijarha Bertolda te ga je odveo u Goricu.⁹⁸ Tijekom istoga stoljeća (1382.) Kopar je priznao vlast Habsburgovaca odnosno Svetog Rimskog Carstva.⁹⁹ Patrijarsi akvilejske crkve postupno su gubili vlast nad istarskim poluotokom koji je padao pod vlast Mletaka i to je rezultiralo time da 1420. godine akvilejska patrijaršija gubi svu vlast nad istarskim poluotokom.¹⁰⁰ Posljednji grad koji je u Istri

⁸⁹ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 143.

⁹⁰ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 184.

⁹¹ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 186.

⁹² *Isto*, 186.

⁹³ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 143.

⁹⁴ Istra. *Hrvatska enciklopedija , mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 30.6.2024. <<https://enciklopedija.hr/clanak/28002>>.

⁹⁵ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 145.

⁹⁶ *Isto*, 143.

⁹⁷ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 819.

⁹⁸ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 145.

⁹⁹ *Isto*, 146.

¹⁰⁰ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 206.

potpao pod vlast Mletaka bio je Milje (1421.).¹⁰¹ Krajem 15. stoljeća cijeli je teritorij poluotoka bio pod vlašću habsburške dinastije.¹⁰²

2.6. Celje

Razvoj moći grofova Celjskih započeo je u trenutku kada su oni u svojem vlasništvu imali mnoge posjede u Štajerskoj, Kranjskoj i Koruškoj. Na temelju tih stečenih posjeda nastala je moćna velikaška obitelj koja je bila najutjecajnije u razdoblju razvijenog srednjeg vijeka na prostoru današnje Slovenije.¹⁰³ Tijekom 12. stoljeća posjed koji su držali Celjani nazivao se prema Posavinju, a poslije prema Žovneku (1173.), zamku koji se nalazio sjeverozapadno od kotline Celja.¹⁰⁴ Povećanje moći Celjskih grofova započinje u 13. stoljeću za vrijeme vladavine Konrada I. (1200. – 1255.) koji je uspješnim bračnim ugovorima priskrbio posjede za svoju lozu.¹⁰⁵ Na početku svoje vlasti Celjani su bili povezani s dinastijom Habsburga, međutim s vremenom je došlo do pojave sukoba između tih dviju dinastija zbog vlasti nad Kranjskom i Savinjom.¹⁰⁶ S vremenom su Celjani stekli posjede u Štajerskoj i sam grad Celje gdje se ujedno i nalazilo sjedište njihove vlasti.¹⁰⁷ Tijekom razdoblja vladavine Fridrika I. (1300. – 1359.) dolazi do jačanja vlasti te do povećanja teritorija kojim Celjani povećavaju svoju moć i tom prilikom došli su u posjed grada Celja.¹⁰⁸ Vladar Celja, jedan od najznačajnijih u 14. stoljeću, bio je Herman (1332. – 1385.) koji je 1361. godine oženio Katarinu, kćer bosanskog bana Stjepana II. Kotromanića. Herman je sudjelovao u ratu protiv Srbije (1359.) i Bugarske (1365.).

Zbog sudjelovanja u spomenutim ratovima Hermanovu sinu Vilimu (1361. – 1392.) Karlo IV. Luksemburšku potvrdio je 1372. godine naslov grofa Celjskih.¹⁰⁹ Za političku moć Habsburgovaca na početku 15. stoljeća veliku su opasnost počeli predstavljati grofovi Celjski. Povećanjem teritorija Celjskih koji su se protezali od bivših posjeda Ortenburga (Celjani su do tih posjeda došli 1418. g.) i posjeda u Koruškoj (Labonska dolina), Štajerskoj (dolina Savinje) i Kranjskoj (Radovljica, Kočevje i Krško) došlo je do povećanja sukoba između njih i dinastije

¹⁰¹ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 146.

¹⁰² Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 821.

¹⁰³ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 137.

¹⁰⁴ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II. zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 199.

¹⁰⁵ Celjski. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024.

Pristupljeno 30.6.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/celjski>>.

¹⁰⁶ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 818.

¹⁰⁷ *Isto*, 819.

¹⁰⁸ Celjski. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024.

Pristupljeno 30.6.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/celjski>>.

¹⁰⁹ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II. zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 199.

Habsburga.¹¹⁰ Samim koncem 14. stoljeća (1397. – 1399.) oni su došli u posjed Varaždina i dijela Hrvatskog zagorja, a 1405. g. došli su u posjed Međimurja s Čakovcem te zaposjedaju Trsat, Bakar i Bribir (posjed su imali pod vlašću do 1422. g.).¹¹¹ Nakon izumiranja Ortenburških Celjani su došli u posjed njihovih teritorija u Kranjskoj i Koruškoj. Godine 1428. prodrli su u Bosnu te su stekli posjede Bihaća i Krupe.¹¹² U prvoj polovici 15. stoljeća važan vladar na prostoru Celja bio je Herman II. (1406. – 1435.). On je u cilju svojeg boljeg položaja dao vjenčati kćer Katarinu za kralja Žigmunda Luksemburškog. Tom je ženidbom došlo do povećanja moći Celjana te smanjenja utjecaja habsburške dinastije. Žigmund Luksemburški iduće je godine uzdigao grofove Celjske na razinu državnih knezova.¹¹³ Nakon toga dolazi do izbijanja rata između Celjana i Habsburgovaca (Fridrik V., 1415 – 1493.) koji je okončan 1443. godine uspostavom mira i obostranim pravom nasljeđivanja.¹¹⁴ Grof Ulrik II. (1406. – 1456.) bio je oženio Katarinu, kćer srpskog despota Đurđa Brankovića, te se na taj način uspio pomiriti s Habsburgovcima, što mu je omogućilo utjecaj u Hrvatskoj i Ugarskoj.¹¹⁵ Nakon smrti Ulrika II. (1456.) u Beogradu dolazi do rata za nasljeđe grofova Celjskih. Ishod rata bio je u korist Habsburgovaca koji su učvrstili vlast u svim slovenskim zemljama, a Celje je zadržalo poseban status unutar Štajerske.¹¹⁶

3. Proces kolonizacije i germanizacije na području slovenskih zemalja

Završetkom provala Mađara na teritorij slovenskih zemalja u drugoj polovici 10. stoljeća dolazi do početka procesa kolonizacije od strane Mađara i Nijemaca na slovenskom tlu. Kolonizacija je svoj vrhunac dosegla od 11. do 13. stoljeća.¹¹⁷ Razvojem kolonizacije u slovenskim je krajevima došlo do početka germanizacije koja je pogubno djelovala na slovenski

¹¹⁰ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15. veka*, 321.

¹¹¹ Celjski. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 30.6.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/celjski>>.

¹¹² Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15. veka*, 321.

¹¹³ Grafenauer, Perović, i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 819.

¹¹⁴ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II. zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 207.

¹¹⁵ *Isto*, 208.

¹¹⁶ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 141.

¹¹⁷ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 822.

teritorij.¹¹⁸ Prostor uz glavne prometnice u tadašnjim slovenskim krajevima bio je izloženiji germanizaciji i kolonizaciji.¹¹⁹ U razdoblju od 12. do 15. stoljeća dolazi do vrhunca germanizacije kada su veliki dijelovi slovenskog teritorija bili pod utjecajem toga procesa.¹²⁰ Glavni je vlasnik posjeda u prvim stoljećima germanizacije bila njemačka kruna. Nakon dolaska njemačkih vladara na vlast dolazi do povećanja procesa kolonizacije njemačkog stanovništva koje je počelo preuzimati zemljišne posjede.¹²¹ Velika su područja ravnica dana u posjed ljudi koji su bili lojalni njemačkoj vlasti.¹²² Proces kolonizacije slovenskog teritorija može se podijeliti na tri faze u razdoblju od 5. do 14. stoljeća. U prvoj fazi njemačke kolonizacije (5. – 10. st.) dolazi do naseljavanja Nijemaca na prostoru Alpa i dijelova Franačke države. Tijekom druge faze (10. – 12. st.) dolazi do značajnije germanizacije slovenskog prostora. U zadnjoj fazi u razdoblju od 12. do 14. stoljeća prevladava slovensko stanovništvo koje je bilo pod utjecajem germanizacije.¹²³ Na brzinu procesa kolonizacije od strane njemačkih doseljenika utjecalo je nekoliko faktora poput: stvaranja velikih vlastelinstava, vladara, vojvoda, markgrofova, grofova i utjecaja crkvenih dostojanstvenika.¹²⁴ Posebnost kolonizacije na slovenskom tlu jest spajanje seoskih gospodarstava i naselja u cilju protivljenja nametanju njemačkog jezika.¹²⁵ U Koruškoj je proces germanizacije bio izražen u manjoj mjeri.

Kolonizacija je na tome prostoru bila od prostora Golice do doline rijeke Savinje te do mjesta Mežiška i doline Drave. Kolonizacija Štajerske započela je tijekom 13. stoljeća od strane knezova koji su vladali tim vojvodstvom.¹²⁶ Kolonizacija se odvijala od prostora između rijeka Rabe i Mure do mjesta Radgona i Ptuj, a dio toga procesa vodili su i biskupi salzburške biskupije.¹²⁷ U Kranjskoj je proces kolonizacije od 12. do 15. stoljeća bio izražen u manjoj mjeri. Kolonizacijski je proces bio izražen uz granicu s Hrvatskom. Ondje je došlo do procesa krčenja šuma koje je rezultiralo povećanjem stanovnika na tome prostoru.¹²⁸ Istra i Furlanija su isto tako bile izložene procesu germanizacije. Tijekom četiri spomenuta stoljeća dolazi do naseljavanja plemića i crkvenih velikodostojnika s prostora sjevernonjemačkih teritorija. Treba

¹¹⁸ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 86.

¹¹⁹ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 202.

¹²⁰ *Isto*, 86.

¹²¹ *Isto*, 145.

¹²² *Isto*, 145.

¹²³ *Isto*, 146.

¹²⁴ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 823.

¹²⁵ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 117.

¹²⁶ *Isto*, 118.

¹²⁷ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 824.

¹²⁸ *Isto*, 824.

isto tako istaknuti da su mjesta u Furlanskoj dolini bila obilježena izgradnjom utvrda i dvoraca koji su nosili njemačka imena.¹²⁹ Usprkos germanizaciji slovensko je stanovništvo opstalo te je čak pružalo otpor. Poneki su krajevi bili naseljeni većinom slovenskim stanovništvom koje se uspješno odupiralo njemačkim seljacima te je ono uspješno očuvalo svoj identitet.¹³⁰

4. Uloga i značaj Crkve u slovenskim zemljama i početak kulturnog razvoja

Početak naseljavanja slavenskog stanovništva u istočnim Alpama dolazi do propasti antičke crkvene organizacije. Međutim, biskupije na području Istre (Koper, Trst, Novigrad i Pićan) zadržale su neke običaje iz vremena antike te su se uspjele sačuvati.¹³¹ Nakon što je u Wormsu uspostavljen mir (1122.) kojim je okončana borba za investituru, dolazi do jačanja uloge kršćanstva u slovenskim krajevima.¹³² Sjeverno od Drave dolazi do osnivanja župa koje okupljaju vjernike. Kraj južno od Drave imao je sporiji proces razvoja crkve. Crkva se na tome prostoru razvila samo u najzapadnijim dijelovima, točnije u dolini Furlanije i Istre gdje se crkvena organizacija razvija još prije dolaska Slavena na slovenski teritorij.¹³³ Za potrebe crkvenog obreda u srednjem vijeku postojala je usmena i pisana tradicija tekstova koja se spominje u Rateškom rukopisu (14. st.) i Stiškom rukopisu (15. st.).¹³⁴ U 12. stoljeću završen je proces razgraničenja područja utjecaja salzburške biskupije. Spomenuto je stoljeće bilo obilježeno osnivanjem arhiđakonata koji je uključivao Štajersku.¹³⁵ Teritorij Posočja, Krasa i dolina Vantante u 12. su stoljeću pripadali tršćanskoj biskupiji (1180.).¹³⁶ Kras i Istra su u 13. stoljeću bili pod vlašću biskupa Tržića, a zaleđe Kopra i sam grad su pripadali biskupu Kopra.¹³⁷ Začetkom 13. stoljeća započelo je djelovanje biskupije u Črnomelju (1228.) pod vodstvom višnjegorsko-andečkih crkava.¹³⁸ Furlanija je bila podijeljena na arhiđakonate. Gornji je arhiđakonat do mjesta Režije koja je imala svoje crkveno središte u samostanu Možac.¹³⁹ Poseban je arhiđakonat činio teritorij koji je obuhvaćao Tolmin, Bovšku, Cerkljane i mjesto Novu Oslicu.¹⁴⁰ Patrijarh akvilejske crkve Bertold (1218. – 1251.) 1237. godine nastojao je

¹²⁹ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 154.

¹³⁰ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 825.

¹³¹ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 149.

¹³² Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 168.

¹³³ *Isto*, 168.

¹³⁴ Kos, *Duhovna povijest Slovenaca*, 34.

¹³⁵ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 132.

¹³⁶ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 280.

¹³⁷ *Isto*, 133.

¹³⁸ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 152.

¹³⁹ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 280.

¹⁴⁰ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 280.

osnovati biskupiju između Save i Drave zbog veličine teritorija kojim je vladao. On je nastojao da se Pećinska biskupija uzdigne na viši rang, no Bertold nije uspio u tome. Međutim, treba naglasiti da 1461. godine dolazi do osnivanja biskupije u Ljubljani.¹⁴¹ Početkom 14. stoljeća salzburška je biskupija došla u posjed Sevnice i Brežica i tako je povećala svoje posjede.¹⁴² Početkom 15. stoljeća dolazi do jačanja utjecaja Crkve u tadašnjim slovenskim zemljama.¹⁴³

Važna su središta crkvenog i kulturnog života u srednjem vijeku bili samostani. Vjerski su pokreti dali poticaj osnivanju različitih redova. Najstariji samostani na slovenskom tlu nalaze se u Štivanu i dva samostana s područja Bavarske (Inichen i Kremsminster) koji su nastali u 8. stoljeću.¹⁴⁴ Godine 1120. u mjestu Bohinj nastao je samostan koji je jedan od prvih u srednjem vijeku. Među najstarijim samostanima u 12. stoljeću treba spomenuti samostan reda cistercita u mjestu Stična.¹⁴⁵ Značajan samostan toga reda nalazio se u mjestu Vetrinj u Koruškoj (1142.). Patrijarh akvilejske crkve Peregrin bio je osnivač jedinog samostana benediktinaca u Sloveniji (1140.).¹⁴⁶ Tijekom 13. stoljeća Bernhard Spanheinski osnovao je samostan bijelih redovnika (1234.) u Kostanjevici na Krki.¹⁴⁷ Tijekom 13. stoljeća dolazi do osnivanja samostana u Velsovu i Marenberku, a u 14. stoljeću je osnovan samostan u mjestu Škofja Loka.¹⁴⁸ U mjestu Žiča osnovan je samostan u 15. stoljeću, a radilo se o samostanu franjevačkog reda.¹⁴⁹

Razdoblje 12. stoljeća obilježeno je početkom kulturnog razvoja slovenskih krajeva.¹⁵⁰ Uz crkvene ustanove osnovane su i škole gdje su učenici učili latinsko pismo i njemački jezik. Radovi koji su tijekom srednjeg vijeka napisani na slovenskom tlu bili su na latinskome i njemačkom jeziku. Uporaba slovenskog jezika u tome razdoblju bila je samo na razini komunikacije među lokalnim stanovništvom.¹⁵¹ Kršćanska je vjera u razdoblju 14. i 15. stoljeća bila važan element slovenskog nacionalnog identiteta budući da je ona pomogla u prekidu uporabe poganskih običaja na slovenskom tlu iz razdoblja antike i ranog srednjeg vijeka.¹⁵² Na

¹⁴¹ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 155.

¹⁴² Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II. zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 131.

¹⁴³ *Isto*, 135.

¹⁴⁴ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15. veka*, 280.

¹⁴⁵ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II. zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 134.

¹⁴⁶ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 161.

¹⁴⁷ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II. zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 135.

¹⁴⁸ *Isto*, 136.

¹⁴⁹ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 169.

¹⁵⁰ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II. zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 109.

¹⁵¹ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 806.

¹⁵² Kos, *Duhovna povijest Slovenaca*, 45.

području umjetnosti u razdoblju od 12. do 15. stoljeća primjetna je tendencija uporabe stranih utjecaja na tlu srednjovjekovne Slovenije.¹⁵³ Primjer romaničke crkve na slovenskom tlu bila je crkva sv. Nikole u Ljubljani i bazilika u Ptuju.¹⁵⁴ Najznačajniji primjer romaničkog slikarstva u Sloveniji bila je crkva u Kostanjevici na Krki iz 13. stoljeća. S vremenom dolazi do uporabe gotike u slovenskim krajevima. Primjeri takvih crkava su katedrala u Mariboru, crkva sv. Primoža u mjestu Kamnik i crkva sv. Petra u Begunjama.¹⁵⁵ Od srednjovjekovnih ženskih samostana (dominikanke) sačuvani su ostaci onoga u Studenicama iz 1237.godine. Naredno je stoljeće obilježeno povećanjem utjecaja samostana koji su služili obrazovanju stanovništva.¹⁵⁶ U 15. stoljeću mnoge su crkve dobile svodove poput onih u Ljubljani, Mariboru, Ptuju, Laškem i Celju.¹⁵⁷

5. Gradovi u razdoblju od 12. do 15. stoljeća na prostoru slovenskih zemalja

Pojava gradova na tlu slovenskih zemalja posebno je bila izražena u 13. stoljeću kada su ti gradovi svojom pojavom počeli smanjivati utjecaj feudalne podijeljenosti koja je bila karakteristična za srednjovjekovno razdoblje.¹⁵⁸ Pojam grada u srednjem vijeku po pitanju upravnih nadležnosti nije se bitno razlikovao od svoje gradske okolice. Gradske su skupštine upravljale gradovima putem raznih odredbi i propisa.¹⁵⁹ Početkom 12. stoljeća na prostoru zapadnog dijela Alpa dolazi do polaganog razvoja gradskih naselja. Gradovi toga doba imali su zidine koje su ih štitile od napada neprijatelja. Zemljišni posjedi koji se nisu nalazili izvan tih zidina s vremenom su prestali biti u vlasništvu gradske uprave.¹⁶⁰ Oni su bili popraćeni procesom naseljavanja stranog stanovništva (Nijemci, Mađari) koje je bilo obrađivalo zemljišne posjede i uzgajale stoku.¹⁶¹ Zanimljiva je činjenica kako su se u tome stoljeću u okolici Kopra pojavila imena slavenskog podrijetla koja svjedoče o tome da su se Slovenci nalazili na tome prostoru u razdoblju spomenutog stoljeća.¹⁶² Kopar je grad koji je u tom razdoblju dosegnuo visok stupanj razvoja. Ipak, grad je svoje podrijetlo imao iz rimskog doba kada je bio u statusu

¹⁵³ Isto, 47.

¹⁵⁴ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 859.

¹⁵⁵ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 172.

¹⁵⁶ Kos, *Duhovna povijest Slovenaca*, 48.

¹⁵⁷ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 862.

¹⁵⁸ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 187.

¹⁵⁹ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 836.

¹⁶⁰ Isto, 836.

¹⁶¹ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 115.

¹⁶² Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 189.

civitas. Najvažniji predstavnik tadašnjih gradova tada bio je biskup koji je ponegdje imao i ulogu najvažnije osobe u tim gradovima.¹⁶³ Unutrašnjost slovenskog teritorija bila je izložena procesu naseljavanja stranog stanovništva. Gradovi Beljak i Šmohor primjeri su gradova naseljavanja njemačkog stanovništva koje je uzrokovalo privremeni prekid komunikacije Donje i Gornje Koruške.¹⁶⁴ Kao što je već spomenuto, 13. je stoljeće bilo obilježeno razvojem gradova, iako su neki gradovi svoje podrijetlo imali u razdoblju antike (Ptuj, Kopar i Trst).¹⁶⁵ Jedan od važnijih gradova na prijelazu iz 12. u 13. stoljeće bio je grad Breže koji je tada dobio kovnicu novca i to je dovelo do njegova jačanja i razvoja.¹⁶⁶ Kranjska je u 13. stoljeću imala nekoliko gradskih naseobina (Kamnik, Ljubljana i Kranj) koje su se s vremenom uspješno razvijale.

U Štajerskoj su se s vremenom (na prijelazu iz 12. u 13. st.) razvijali gradovi poput Ptuja, Celja i Sloven Gradeca.¹⁶⁷ Četrnaesto je stoljeće bilo doba nastavka razvoja slovenskih gradova. Gradovi poput Metlike, Črnomelja, Novog Mesta, Loža i Kočevja dobili su gradske privilegije od strane vladara.¹⁶⁸ Godine 1365. vladar Rudolf IV. osnovao je Novo Mesto koje je bilo važno trgovačko središte u narednom razdoblju.¹⁶⁹ Petnaesto je stoljeće doba kada su se gradovi u slovenskom prostoru razvili do visoke razine, međutim nisu svi stanovnici imali status građana u tome trenutku. Gradove su činili svećenici i plemići te pojedine tzv. slobodne kuće. Spomenuto je stoljeće bilo obilježeno osnivanjem biskupije u Ljubljani (1461.) koje je bilo značajno za slovenske krajeve u tome trenutku.¹⁷⁰ Prodor Osmanlija na slovenski teritorij u 15. stoljeću nije imao posljedice za stanovnike gradova budući da su tadašnji gradovi imali utvrde koje su ih štatile.¹⁷¹ S druge strane, gradski su poglavari davali građanima određena prava u cilju da im pomognu borbi protiv već tada utjecajnog plemstva.¹⁷²

¹⁶³ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 837.

¹⁶⁴ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, 202.

¹⁶⁵ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 189.

¹⁶⁶ Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, 166.

¹⁶⁷ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 839.

¹⁶⁸ Štih i Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, 192.

¹⁶⁹ *Isto*, 192.

¹⁷⁰ Grafenauer, Perović i Šidak, *Historija naroda Jugoslavije I*, 848.

¹⁷¹ Kos, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15. veka*, 366.

¹⁷² *Isto*, 366.

6. Zaključak

U ovome radu može se zaključiti kako su slovenski prostori (Kranjska, Koruška, Štajerska, slovenski dio Istre i Gorica) i grad Celje bili pod utjecajem različitih vladara i država koje su na tome prostoru ostvarivali svoje interese. Razdoblje razvijenog srednjeg vijeka (12. – 15. st.) obilježeno je smjenjivanjem vladara na slovenskom prostoru koji su na različite načine utjecali na srednjovjekovni teritorij na kojem je živjelo slovensko stanovništvo. Od početka 12. stoljeća svaka od navedenih zemalja i grad Celje bili su pod utjecajem raznih velikaških obitelji (Eppestenovci, Spanhenovci, Višnjegorski, Bambergovci, Ortenburgovci i Tranubergovci). Razdvojenost slovenskog teritorija u tome razdoblju nije omogućavala brzi razvoj navedenog prostora. Činjenica je da je razdvojenost toga spomenutog prostora utjecala na prihvaćanje stranih utjecaja od strane lokalnog stanovništva. Sljedeće je stoljeće isto tako bilo slično za slovenske krajeve. Oni su se i dalje nalazili pod utjecajem raznih velikaških obitelji koje su ostvarivale svoje interese. Bitna promjena dogodila se u 14. stoljeću kada su tadašnja vojvodstva potpala pod vlast kuće Habsburg. Objedinjavanje prostora pod jednim vladarom omogućilo je postupni razvoj svih teritorija koji su činili slovenske zemlje. Posljednje stoljeće koje je obrađeno u ovome radu bilo je obilježeno propašću grofova Celjskih i početkom upada Osmanlija na slovenski prostor. U navedenom obrađenom razdoblju važnu ulogu imala je kolonizacija i germanizacija teritorija koja je uzrokovala naseljavanje većinom njemačkog stanovništva koje je obrađivalo zemljišne posjede. Razvitak utjecaja Crkve imao je za rezultat pojavu raznih crkvenih redova (dominikanke, cisterciti, benediktinci, franjevci). Gradska su se naselja postupno razvijala i polako su dobivali obilježja razvijenih urbanih prostora. Posebno su se razvijala ona mjesta koja su imala određeni utjecaj (Beljak, Šmohor, Ljubljana i Breže).

Kao odgovor na postavljenu hipotezu u ovome radu koja je glasila *na koji su način različite vladavine raznih obitelji i procesi poput germanizacije, utjecaja Crkve i razvoja gradova utjecali na situaciju u razdoblju od 12. do 15. stoljeća na prostoru slovenskih zemalja* može se reći da je cjelokupni prostor (Kranjska, Štajerska, Koruška, slovenski dio Istre, Gorica i grad Celje) bili izloženi vlasti mnogih vladara i država koji su na tome prostoru ostvarivali svoje interese te kao posljedica toga došlo je do početka procesa germanizacije, a time i kolonizacije slovenskog prostora od strane njemačkog stanovništva koje je u tim prostorima dobivalo

zemljišne posjede od strane samog vladara. Kada se govori o utjecaju Crkve u tome razdoblju, treba istaknuti da se ona postupno razvija (crkveni redovi poput: franjevac, cistercita, dominikanci i benediktinaca) te da u slovenskim krajevima počinju primjenjivati strana arhitektonska rješenja na crkvenim objektima (romanika i gotika). Važan događaj za crkvene prilike u tadašnjoj Sloveniji zbio se 1461. godine kada je Ljubljana postala biskupijsko središte. Za kraj odgovora na postavljenu hipotezu u ovome radu treba reći da su se gradovi počeli razvijati u razdoblju od četiri stoljeća (Ljubljana, Celje, Kopar), što je bilo povezano s vlašću stranih vladara (Mleci, Habsburzi) koji su poticali njihov razvoj.

Kada se govori o mogućnostima budućih istraživanja vezanih za ovu obrađenu tematiku, treba istaknuti da se ona trebaju u većoj mjeri fokusirati na neke druge teme poput uloge plemstva ili načina i značaja trgovine koji nisu spomenuti u ovome pisanom radu. Obrada navedenih tema može pridonijeti boljem razumijevanju situacije koja je vladala u razvijenom srednjem vijeku na prostoru nekadašnje Karantanije. Teme poput zemljišnih posjeda, uloge i značaja sela i stanje naseljenosti također mogu biti obrađene u cilju opširnije analize teme o kojoj se pisalo u ovome završnom radu.

7. Izvori i literatura

7.1. Mrežni izvori

1. Andechs-Meranski. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 29.6.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/andechs-meranski>>.
2. Celjski. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 30.6.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/celjski>>.
3. Gorički. *Istarska enciklopedija (2005), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024. Pristupljeno 29.6.2024. <<https://istra.lzmk.hr/clanak/goricki>>.
4. Istra. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 30.6.2024. <<https://enciklopedija.hr/clanak/28002>>.

5. Koruška. *Hrvatska enciklopedija , mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 28.6.2024 <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/koruska>>.
6. Štajerska. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 29.6.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/stajerska>>

7.2. Literatura

1. Bogo Grafenauer, *Boj za staro pravdo v15. in16.stoletju na slovenskem*, Ljubljana, Državna založba Slovenje, 1974.
2. Bogo Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda II.zvezek-Doba zrele fevdalne družbe od uveljavanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov*, Ljubljana, Kmečka knjiga, 1955.
3. Bogo Grafenauer, Perović Dušan, Šidak Jaroslav, *Historija naroda Jugoslavije*, Zagreb, Školska knjiga, 1953.
4. Kos Janko, *Duhovna povijest Slovenaca*, Zagreb, Matica hrvatska, 2004.
5. Kos Milko, *Istorija Slovenaca: Od doseljenja do 15.veka*, Beograd, Prosveta, 1960.
6. Štih Peter, Simoniti Vasko, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, Zagreb, Matica hrvatska, 2004.